

POTENȚIALUL DE CREȘTERE ECONOMICĂ PE TERMEN MEDIU

Dr. Ion Ghizdeanu *
Veronica Tudorescu *

Asigurarea unei creșteri economice sustenabile și de durată, în concordanță cu potențialul existent și fără a fi afectate principalele corelații din economie reprezintă unele din obiectivele fundamentale ale Comisiei Europene. Însăși Strategia de la Lisabona este un răspuns la acest obiectiv. Din acest punct de vedere, Programele de Stabilitate și Convergență își propun să evidențieze acele politici macroeconomice, care să asigure sustenabilitatea pe termen mediu și lung a finanțelor publice, ca premisă a unei dezvoltări economice durabile.

Din această perspectivă evaluarea produsului intern brut potențial și a output-gap-ului a devenit un demers solicitat expres prin metodologia de elaborare a Programului de Convergență. Mai mult, în ultimii ani, Comisia Europeană se preocupă pentru stabilirea unei metode unitare de calcul, care să faciliteze compararea între țări. Pe baza concluziilor Consiliului Ecofin din 12 iulie 2002 și 11 mai 2004 metoda funcției de producție a devenit metoda de referință pentru calculul output-gap-ului. Totodată, s-a stabilit posibilitatea unei perioade de tranziție, până când statele membre vor utiliza exclusiv funcția de producție. În această perioadă, abordarea produsului intern brut potențial prin filtrul Hodrick-Prescott se poate utiliza ca metodă alternativă, ceea ce se recomandă mai ales pentru noile state membre.

Concomitent, Comisia Europeană se preocupă, prin grupul de lucru special constituit, pentru perfecționarea metodei funcției de producție, precum și pentru îmbunătățirea utilizării sale în evaluarea politicilor fiscale. Pentru perioada următoare, principalele modificări se referă la detalierea analizei prin individualizarea sectorului afacerilor și la validarea de către Eurostat a unor serii naționale privind stocul de capital, mai ales pentru noile state membre.

1. Metoda de estimare a PIB-potențial

În conformitate cu cerințele Comisiei Europene, Comisia Națională de Prognoză a dezvoltat și utilizat încă de la elaborarea Programului Economic de Preaderare o metodă de evaluare a PIB potențial, pe baza funcției de producție.

---

* Comisia Națională de Prognoză

Totuși, sunt câteva diferențe de ordin metodologic, care însă nu afectează expresivitatea rezultatelor.

Funcția de producție utilizată este de forma:

$$Y_t^* = A_t^* L_t^{*\alpha} K_t^{*1-\alpha}$$

Unde Y^* este PIB potențial, L^* forța de muncă, K^* stocul de capital, A^* productivitatea totală a factorilor, α este elasticitatea față de factorul L .

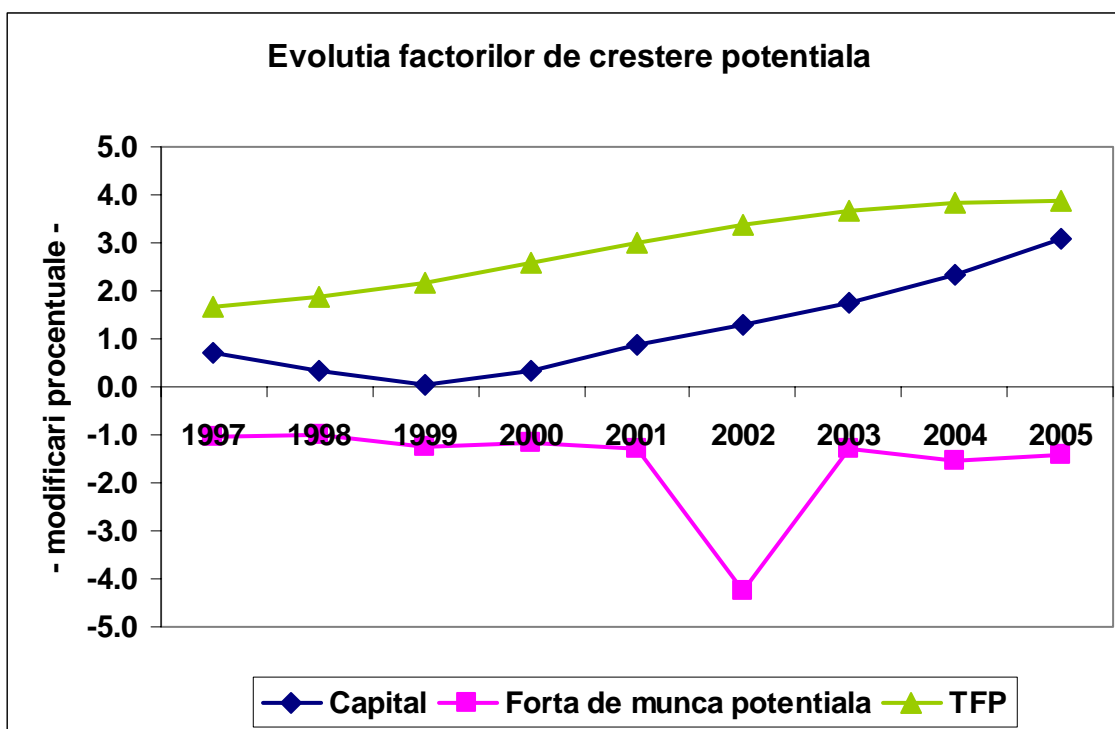
Conceptul de PIB potențial implică o rată a șomajului mai mare ca zero (într-o economie de piață) care nu generează inflație. Astfel apare conceptul de rată a șomajului „de echilibru” NAIRU (*non-accelerating inflation rate of unemployment*). Metodologia Comisiei Europene utilizează pentru calculul NAIRU seria de date privind numărul potențial de ore lucrate. În România nu există deocamdată date pentru acest indicator, de aceea se utilizează rata șomajului ajustată cu filtrul HP. Populația activă potențială în vârstă de muncă, 15-64 ani, este evaluată pornindu-se de la rata de participare (de asemenea ajustată cu filtrul HP). În continuare, această serie este înmulțită cu (1-rata șomajului ajustată), pentru a determina nivelul populației ocupate potențiale.

Coeficientul α a fost estimat pe baza ponderii veniturilor salariale ale gospodăriilor în venitul disponibil brut, respectiv 60%.

Comisia Națională de Prognoză utilizează date anuale furnizate de Institutul Național de Statistică. În ceea ce privește stocul de capital, inexistența unor serii de date oficiale, a făcut necesară evaluarea, pe baza unor calcule proprii și din alte evaluări, a stocului inițial, pentru 1990, ca fiind de 3 ori mai mare decât PIB. În continuare, valorile anuale ale stocului de capital s-au determinat în mod indirect prin adăugarea investițiilor și scăderea unei deprecieri ipotetice. Astfel, s-a utilizat creșterea reală a formării brute de capital fix, iar pentru depreciere o rată anuală constantă estimată la 5%. Comisia Europeană utilizează datele Eurostat, care sunt uneori diferite de cele ale organismelor naționale de statistică.

Pentru perioada 1996-2005, productivitatea totală a factorilor s-a calculat ca o componentă reziduală, pe baza PIB-ului actual, a stocului de capital și a forței de muncă potențiale.

După cum se poate observa și din grafic, în cazul forței de muncă apare o scădere bruscă de potențial în anul 2002, datorată punctului de discontinuitate în seria de date, ca urmare a schimbării metodologiei AMIGO. Totuși, chiar dacă seria de date pentru capitalul uman nu este omogenă, se poate aprecia că în ultimii ani potențialul economiei românești s-a îmbunătățit, în principal, prin contribuția modernizării stocului de capital.

Ca urmare, de la o creștere medie a produsului intern brut potențial de circa 2,5% în perioada 2000-2002, s-a ajuns la un potențial de creștere de aproape 4% în perioada 2004-2005.

De asemenea, cele două perioade menționate se diferențiază prin presiunea output-gap, calculat ca procent din PIB potențial, asupra inflației, vizibilă de altfel și în dificultatea cu care s-a menținut trendul dezinflaționist în anii 2004 și 2005.

- modificări procentuale anuale -

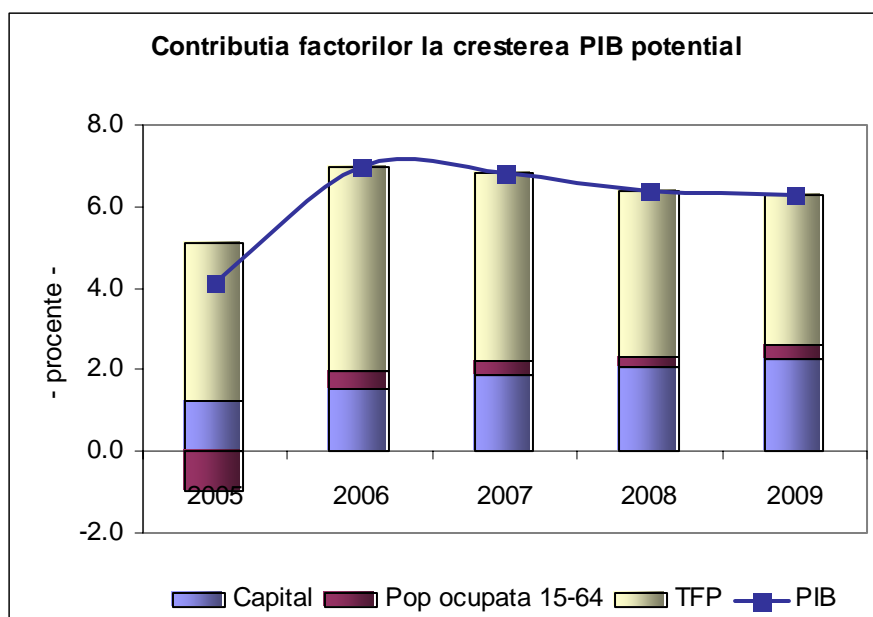
	2001	2002	2003	2004	2005
PIB actual	5,7	5,1	5,2	8,4	4,1
PIB potențial	2,6	3,1	3,5	3,7	4,2
Output-gap (% din PIB potențial)	-3,4	-1,5	0,1	4,6	4,6

2. Evaluări pentru perioada 2006 - 2009

Pentru perioada 2006-2009 se prevede o creștere medie de 6,7% pentru produsul intern brut potențial, valoare apropiată de ultimele evaluări ale experților Comisiei Europene, care prevăd o creștere a produsului intern brut potențial de

6,2%. Datorită unor rate de creștere semnificative ale investițiilor, stocul de capital se va majora în medie cu circa 4,9% anual, în condițiile unei rate de depreciere de 5%. Această evoluție va determina creșterea contribuției capitalului la creșterea produsului intern brut potențial.

Populația ocupată în vârstă de muncă (15-64 ani) va înregistra creșteri ușoare, în medie de 0,5% anual. Semnificativ este că se așteaptă ca evoluția populației ocupate să își schimbe trendul, ceea ce va avea ca rezultat o contribuție pozitivă la creșterea produsului intern brut potențial. Productivitatea totală a factorilor va continua să aibă o contribuție semnificativă, fiind de așteptat utilizarea unor tehnologii de înaltă productivitate, care va determina și o îmbunătățire calitativă.

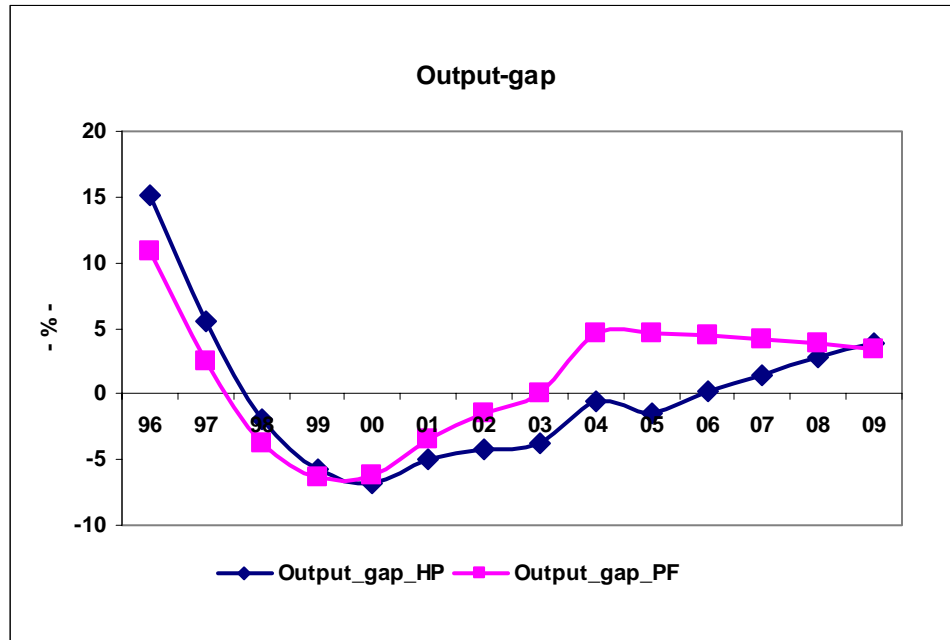

Output-gap rămâne pozitiv în perioada următoare, dar în scădere, așteptându-se reducerea presiunilor inflaționiste și continuarea procesului de dezinflație. Acesta se va reduce cu circa 1 punct procentual față de 2005, ajungând la 3,5% din produsul intern brut potențial.

- modificări procentuale anuale -

	2006	2007	2008	2009
PIB actual	7,0	6,5	6,3	5,9
PIB potențial	7,2	6,8	6,5	6,4
Output-gap (% din PIB potențial)	4,4	4,1	3,9	3,5

Aplicarea filtrului Hodrik-Prescott seriei produsului intern brut actual evidențiază o tendință opusă, respectiv de creștere a output-gap, dar politicile monetare și fiscale prevăzute pentru perioada următoare vor face posibil controlul creșterii inflației.

Output_gap_HP: calculat prin filtrul Hodrik-Prescott
Output_gap_PF: calculat prin funcția de producție